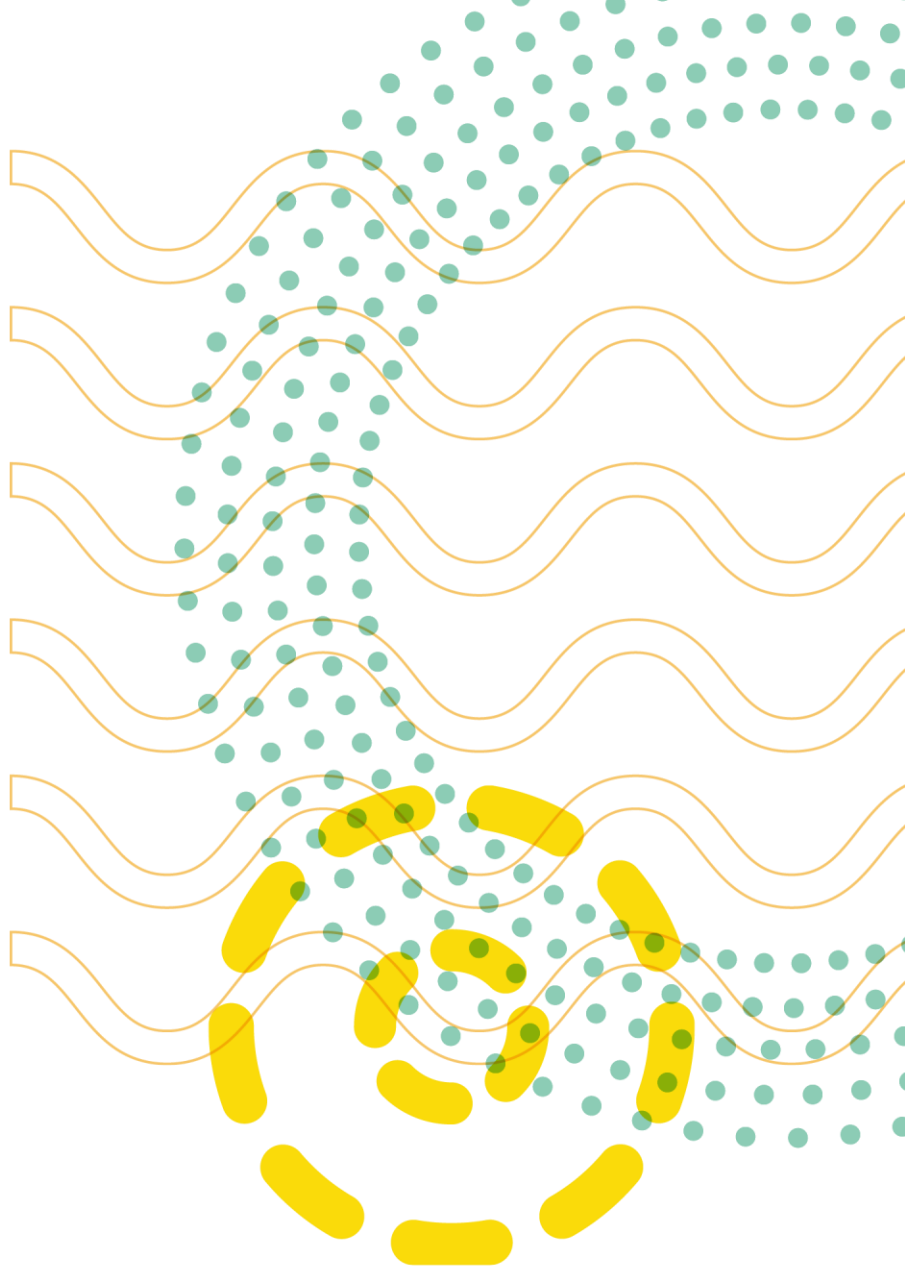
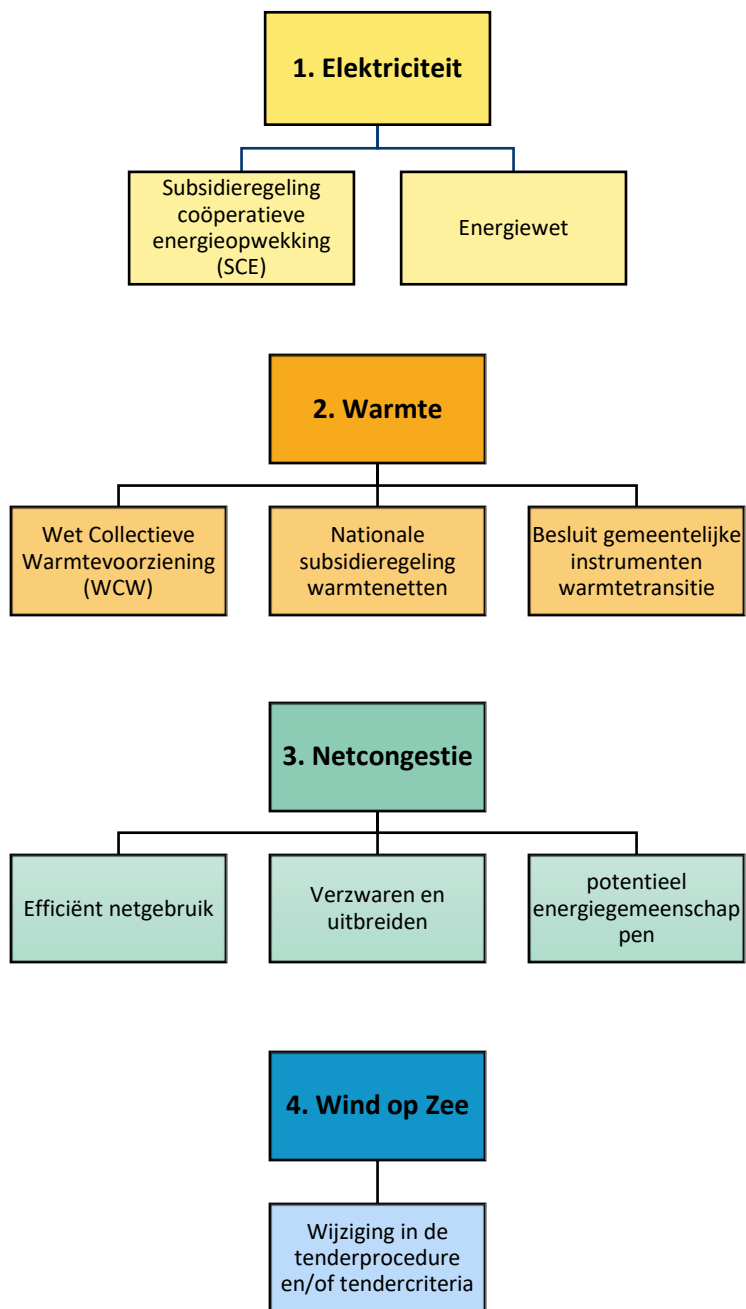

Lobbystrategie Energie Samen

September 2022

Voorwoord

Energie Samen behartigt de belangen van energiegemeenschappen (lokale gemeenschappen van burgers en ondernemers, ook wel energiegemeenschappen genoemd) bij overheden, toezichthouders en netbeheerders. We lobbyen voor verbetering van de positie van duurzame productie binnen de huidige mogelijkheden en doen voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving. Ook oefenen we druk uit op de netbeheerders om hun prestaties te verbeteren en denken we mee over de toekomst van ons energiesysteem.

Siward Zomer (Coöperatief directeur), Leon Straathof (Adviseur netinfrastructuur en -regulering) en Ries Verhoeven (Lobby en Belangenbehartiging) lobbyen landelijk en regionaal bij politiek en bestuur voor duurzame coöperaties, initiatieven, organisaties en bedrijven. In deze lobbystrategie is in hoofdlijnen beschreven wat onze standpunten zijn om de positie van energiecoöperaties te verstevigen. De standpunten van Energie Samen komen tot stand in samenspraak met vertegenwoordigers van onze leden in verschillende expertgroepen (figuur 1).

Als het gaat om belangenbehartiging voor duurzame energieproductie werken we zoveel mogelijk samen met verwante organisaties. De organisaties waar we het meest mee samen werken zijn:

- [de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie \(NVDE\)](#): waarvan bedrijven en brancheorganisaties in de duurzame energiesector lid zijn (inclusief regionale netbeheerders),
- [de Nederlandse Windenergie Associatie \(NWEA\)](#): de branchevereniging van de windsector,
- [Holland Solar](#): de branchevereniging van de Nederlandse zonne-energiesector.
- [Windunie](#): lid van Energie Samen

Figuur 1: Overzicht expertgroepen Energie Samen

Overzicht hoofdthema's lobbystrategie	2
1. Elektriciteit	5
1.1 SCE (en oude Postcoderoosregeling PCR)	5
1.2 Energiewet	8
2. Warmte	10
2.1 Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW)	10
2.2 Nationale subsidieregeling warmtenetten	11
2.3 Consultatie besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie	12
3. Netcongestie	14
4. Wind op zee	16

1. Elektriciteit

1.1 SCE (en oude Postcoderoosregeling PCR)

Energie Samen is structureel met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in gesprek over o.a. de huidige tarieven voor SCE (postcoderoosregeling vanaf 2021), knelpunten voor postcoderooscoöperaties onder de oude regeling (PCR, tot 2021) en manieren om de samenwerking te verbeteren. Door het gesprek aan te gaan met het ministerie willen we voorkomen dat elk jaar Kamervragen, pers en amendementen moeten worden ingezet om het belang van de coöperatieve beweging te borgen.

Uit de eerste gesprekken kwam naar voren dat EZK samen met Energie Samen een agenda wil gaan opzetten om problemen voor energievoöperaties te kunnen oplossen. Daarnaast moet er worden gewerkt aan een open relatie met het Planbureau voor de Leefomgeving PBL over de SCE-tarieven. Deze relatie moet ervoor zorgen dat de modellen van het PBL beter aansluiten met wat er in de praktijk bij energievoöperaties gebeurt.

1.1.1 Effect verlaging Energiebelasting op oude Postcoderoosregeling (PCR)

De postcoderoosregeling biedt deelnemers aan PCR-projecten recht op korting op de energiebelasting. De energiebelasting blijkt minder hoog te zijn dan eerder is besloten. Gewekte verwachtingen over het voordeel komen daarom niet uit. Wat ons betreft is de enige oplossing een afkoopregeling voor lopende PCR-projecten.

Wat is er aan de hand?

De fiscale regeling 'Verlaagd Tarief bij collectieve opwek' - oftewel de postcoderoosregeling PCR - geeft recht op een korting op de energiebelasting op elektriciteit, als een particulier of ondernemer samen met anderen investeert in de opwek van duurzame energie. Het voordeel van deelnemers aan PCR-projecten is dus afhankelijk van de energiebelasting. De verwachting over dit voordeel was gebaseerd op een wet van de overheid (de wet fiscale maatregelen Klimaatakkoord, 17 september 2019, red). Het verloop van de energiebelasting zoals in die wet is voorzien, is gewijzigd in latere kabinetsbesluiten. Zo heeft het kabinet besloten om de energiebelasting op elektriciteit voor 2022 fors te verlagen ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel.

Rond de verlaging van de energiebelasting spelen twee problemen.

1. Niet waarmaken van gewekte verwachtingen bemoeilijkt nieuwe investeringen door leden

Het eerste probleem is de verwachtingen die gewekt zijn bij leden die geïnvesteerd hebben in PCR-projecten. Voor onze leden is het heel zuur. Dit zijn pioniers die in hun vrije tijd voor zaaltjes hebben gestaan en een verwachting gepresenteerd hebben aan hun buurtgenoten. Die verwachting was gebaseerd op een wet van de overheid. Nu komen deze verwachtingen niet uit. Dat is moeilijk uit te leggen en een deuk in het vertrouwen voor zo'n coöperatie die in de toekomst diezelfde leden nodig heeft voor nieuwe investeringen in zon-, wind- en warmteprojecten.

Aan de andere kant verandert er voor de investeerders niets aan hun recht om geen energiebelasting op stroom te betalen. Dat blijft 15 jaar in stand, ook als de energiebelasting op stroom voor anderen weer stijgt. Het gaat om een verschil tussen wat er verwacht werd en wat zich daadwerkelijk voordoet.

2. Financiële problemen bij sommige postcoderooscoöperaties

Een tweede probleem is dat voor sommige postcoderooscoöperaties wel degelijk een financieel probleem kan ontstaan. De situatie kan per coöperatie verschillen, afhankelijk van de opzet van de coöperatie, van het project en van de afspraken die met leden gemaakt zijn.

Wat willen we doen?

Voor een langetermijnoplossing willen we een afkoopregeling voor postcoderooscoöperaties onder de PCR. Er zijn bij het opstellen van een voorstel voor een afkoopregeling wel een paar uitdagingen, waardoor we niet kunnen inschatten hoelang dit traject gaat duren:

Ten eerste moet de afkoopregeling eenvoudig en goed uitvoerbaar zijn. Dit betekent dat er een simpele formule moet zijn waarmee de afkoopsom per coöperatie kan worden berekend. De afkoopregeling wordt waarschijnlijk gebaseerd op de cijfers die zijn gepubliceerd in de Wet fiscale maatregelen Klimaatakkoord.

Ten tweede is er een grote juridische uitdaging. De regeling geeft recht op een korting op de energiebelasting. Dit recht geldt voor individuele leden van een postcoderooscoöperatie. Om een eventuele afkoopregeling uitvoerbaar te maken moet dit recht verlegd worden naar de coöperatie. Daarnaast is de PCR in Europa aangemeld als staatssteun omdat ondernemers ook mochten meedoen aan de regeling. Daarom moet de afkoopregeling niet in strijd zijn met de regelgeving in Europa.

Standpunt Energie Samen

Maak een overgangsregeling voor bestaande postcoderoosprojecten.

Een goede afkoopregeling kan de financiële problemen bij postcoderooscoöperaties oplossen en het vertrouwen bij de leden van postcoderooscoöperatie in volgende investeringsrondes herstellen.

Stand van zaken lobby

- Voorjaar 2022: samen met de expertgroep PCRS hebben we een eerste voorstel voor een afkoopregeling opgesteld en aan het ministerie van EZK voorgelegd. Het ministerie van EZK is bezig met een reactie in samenwerking met het ministerie van Financiën. Er komen verschillende afdelingen bij kijken.
- Zodra de ministeries hebben gereageerd op het document zullen we het voorstel op onze website plaatsen.

Relevante documenten

- [Achtergrond afkoopregeling voor postcoderoosregeling \(webpagina\)](#)
- [Verlaging energiebelasting op stroom en je postcoderooscoöperatie \(webpagina\)](#)
- [Postcoderoosregeling PCR \(webpagina\)](#)

1.1.2 SCE-tarieven

De Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) ging op 1 maart 2022 open met de tarieven zoals in het eindadvies van PBL. Kortweg: een basisbedrag voor zon van 9,6 cent voor een grootverbruikersaansluiting en 12,4 cent voor een kleinverbruikersaansluiting. Daarmee zijn volgens ons nauwelijks rendabele projecten op te zetten. We hebben de leden gevraagd de aanvraag voor de ronde 2022 niet in te dienen als de businesscase onrendabel is. Dit zou namelijk zorgen voor veel afgegeven beschikkingen die niet gebruikt gaan worden (hier is geen enkele partij bij gebaat). Onze ervaring bij de SDE is dat er onrendabele aanvragen worden ingediend in de hoop dat de tarieven nog verbeteren.

Helaas is het niet gelukt om de te lage SCE-tarieven voor 2022 te laten herzien. Wel zijn we met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in gesprek gegaan de openstellingsronde van 2023 te versnellen.

In goed overleg heeft minister Jetten daarom besloten de volgende subsidieronde van de SCE, die gepland was in het voorjaar van 2023, naar voren te halen. De minister streeft ernaar de

volgende ronde open te stellen in januari 2023. Een uitgebreide toelichting van de minister is te lezen in de [Kamerbrief stand van zaken SDE++](#).

Standpunt Energie Samen

Zorg voor SCE-tarieven die rendabele projecten mogelijk maken.

Stand van zaken lobby

- Eerder deden we een oproep om je businesscases te delen die met de tarieven van de Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) 2022 onrendabel waren. Op 14 april hebben we hierdoor maar liefst 65 onrendabele businesscases kunnen doorspelen naar het Planbureau voor de Leefomgeving PBL in het kader van de consultatie voor de SCE 2023. Meer informatie is [hier](#) te vinden.
- Op 14 april 2022 heeft Energie Samen met de expertgroep PCRS een consultatie ingediend op de [Wijzigingsnotitie Subsidieregeling Cooperatieve Energieopwekking \(SCE\) 2023](#). Deze consultatie is onderbouwd met de businesscases die de leden naar Energie Samen hebben opgestuurd.
- Op 30 mei heeft Energie Samen in een consultatiegesprek met PBL de consultatie verder toegelicht.

Relevante documenten

- [Kamerbrief stand van zaken SDE++ \(webpagina\)](#)
- [SCE-update \(webpagina\)](#)
- [Onrendabele tarieven SCE 2023 onderbouwd \(webpagina\)](#)
- [Geen herziening SCE 2022, mogelijk SCE 2023 eerder open \(webpagina\)](#)

1.1.3 SCE-budget

Stand van zaken lobby

- De lobby voor het verhogen van het SCE-budget 2022 is geslaagd. Het openstellingsbudget van de SCE is voor 2022 verhoogd naar € 150 miljoen. Oorspronkelijk was € 37 miljoen voorzien voor 2022.
- Energie Samen heeft aan EZK voorgesteld om het budget dat niet wordt benut in 2022 wordt toegevoegd aan het budget van de SCE 2023. Dit lijkt ons een logisch besluit, aangezien de projecten die dit jaar niet zijn ingediend wachten op de publicatie van de nieuwe SCE-tarieven. EZK heeft aangegeven zich hiervoor in te spannen.

Relevante documenten

- [Updates SCE 2022: tarief, budget en openstelling \(webpagina\)](#)
- [Amendement van het lid Boucke c.s. over verhoging van het budget \(webpagina\)](#)

1.1.4 Energielabel

Energiecoöperaties ervaren belemmeringen in hun voorstellen richting perceel-, dak- c.q. gebouweigenaren bij het initiëren, organiseren en ontwerpen van collectieve Zon-PV-projecten, o.a. in het kader van de nieuwe SCE-subsidieregeling.

- Zon-PV-projecten mogen alleen worden meegeteld/gerekend in het energielabel(s) van een gebouw als ze ‘achter de meter’ zijn aangesloten op het perceel, of, indien niet op het betreffende perceel gelegen (maar wel binnen 10 km), alleen via een rechtstreekse kabel zijn verbonden met dat perceel, en niet via het bestaande net.
- Gebouweigenaren verwachten dat zonnestroomproductie bijdraagt aan energielabel van hun gebouwen.

Standpunt Energie Samen

Laat Zon-op-Dak-projecten van energiecoöperaties bijdragen aan het energielabel van gebouwen. Hierdoor wordt de drempel lager voor dakeigenaren om hun dak ter beschikking te stellen.

Stand van zaken lobby

- Er is een tekstvoorstel in de maak om de betreffende ISSO-publicaties te verduidelijken zodat zonnepanelen ook effect hebben op het energielabel.
- We dachten dat we er waren, dat zonnepanelen geplaatst door energiecoöperaties wel degelijk worden meegenomen in de berekening van de energielabel(s) van (delen van) het gebouw waar zij op geplaatst zijn. Helaas blijven er tegenstrijdige berichten komen. We blijven hier achteraan gaan.

Relevante documenten

- Telt opwek Postcoderoosproject mee voor energielabel gebouw? (webpagina)

1.2 Energiewet

Op 7 juli 2022 is het wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet gepubliceerd. De nieuwe Energiewet beoogt de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 te vervangen, en een gemoderniseerd en geactualiseerd ordeningskader te bieden voor de energiesystemen van zowel gas als elektriciteit.

In het wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet worden voor het eerst de energiegemeenschap gedefinieerd als: *“juridische entiteit die ten behoeve van haar leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft het bieden van milieuvoordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet is gericht op het maken van winst.”* Deze definitie is een mooie eerste stap. Dit is uiteindelijk een lobbytraject van bijna tien jaar geweest vanaf het eerste moment dat we hierover spraken met de Europese Commissie (via onze Europese federatie [REScoop.eu](https://rescoop.eu)). Dit betekent dat energiegemeenschappen gedefinieerd zijn als andersoortige partij waar overheden en andere partijen zoals netbeheerders, andersoortige relaties mee op zouden moeten bouwen om hierdoor gelijke toegang tot de markt te creëren.

In Europa bestaan twee definities. Dit was een gevolg van het Europese wetgevingsproces waardoor er twee definities in twee verschillende richtlijnen kwamen te staan. In Nederland wordt één definitie aangehouden. Eén definitie is gelukkig hanteerbaar. Naast de definitie is er één recht toegevoegd. Een energiegemeenschap mag stroom en gas leveren zonder vergunning. De precieze consequenties hiervan kunnen we nog niet helemaal overzien. In het

komende jaar zullen we met onze leden onderzoeken hoeveel extra mogelijkheden dit voor onze leden in de praktijk biedt.

Standpunt Energie Samen

1. *Met de definitie van energiegemeenschappen in de Energiewet zijn we er nog niet.* Er zal rondom artikel 2.19 en de definitie veel discussie ontstaan over wie nu wel of niet een energiegemeenschap is. We werken -los van de de Energiewet- samen met de NEN om standaarden en normen te ontwikkelen.
2. *Voeg een aanmeldplicht voor energiegemeenschappen toe aan de Energiewet* zodat het monitoren ervan makkelijker wordt voor de overheid én de sector zelf. Dit voorkomt ook dat er misbruik gemaakt wordt van de term.
3. *Maak collectieve zelfconsumptie mogelijk (= energie delen).* In Europese regelgeving wordt een specifiek onderscheid gemaakt tussen levering (*supply*) en delen (*sharing*) van energie. Het concept 'leveren' is duidelijk in Nederland, maar het concept *energy sharing* niet. Invoering van het concept 'energie delen' kan de stijging van de maatschappelijke kosten van de energietransitie beperken, en tegelijkertijd de capaciteit van bestaande infrastructuur voor het aansluiten van decentrale duurzame bronnen vergroten.

Stand van zaken lobby

- De expertgroep Energiewet heeft het whitepaper 'Slim energie delen' afgerond. Met dit paper is de lobby gestart om een definitie van het concept energie delen in de Energiewet te krijgen. Het whitepaper is [hier](#) te vinden.
- We willen zorgen dat er een aanmeldplicht komt voor energiegemeenschappen bij een onafhankelijke organisatie, bijvoorbeeld bij de ACM (Autoriteit Consument & Markt). De eerste stappen zijn gezet, het gaat waarschijnlijk geregeld worden in lagere regelgeving (AMvB).
- De expertgroep Energiewet gaat onderzoeken wat het wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet in de praktijk voor energiegemeenschappen betekent.

Relevante documenten

- [White paper slim energie delen \(pdf\)](#)
- [Nieuwe wet- en regelgeving \(webpagina\)](#)
- [Wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet \(webpagina\)](#)

2. Warmte

2.1 Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW)

De overheid werkt momenteel aan een nieuwe warmtewet: de Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW). In 2020 schreven we een zeer uitgebreide reactie naar aanleiding van de consultatie op de concept-warmtewet. We hebben onder andere het ‘warmteschap’ geïntroduceerd en veel suggesties gedaan om de positie van bewoners in de nieuwe wet te versterken. Die is nodig omdat er veel gaat veranderen op het gebied van energie. Er worden nieuwe warmtebronnen ontwikkeld en warmtenetten aangelegd. Ook ontstaan er energiecoöperaties en -collectieven waarbij gebruikers zelf hun warmte willen organiseren en beheren. Daarom moeten er nieuwe regels komen voor de manier waarop overheid, energiebedrijven, netbeheerders en consumenten gaan samenwerken. In de eerste versie van de nieuwe warmtewet lijkt de rol van bewonerscoöperaties niet voldoende te worden vastgelegd.

Standpunten Energie Samen

1. Leg ‘Warmte-energiegemeenschap’ (warmteschap) in de nieuwe Warmtewet vast
Nederland staat voor de opgave om Europese richtlijnen uit het ‘Clean Energy Package’ te vertalen in nationale wetgeving. Aangezien de nieuwe Warmtewet beoogt de warmtemarkt te ordenen met het oog op de te verwachten sterke groei van het aantal warmtenetten, is het cruciaal om van meet af aan de positie van warmte-energiegemeenschappen (warmteschappen) daarin vast te leggen.

2. Zorg voor democratische borging van bewonersbelangen
Democratische borging van bewonersbelangen betekent dat bewoners invloed krijgen op de besluitvorming over hun toekomstige warmtevoorziening in alle mogelijke fasen: van planvorming tot en met de exploitatie. De invloed van bewoners kan geregeld worden door de bewonersbelangen als uitgangspunt te nemen en die te borgen. Deze belangen zijn: *betalbaarheid, leveringszekerheid, duurzaamheid, zeggenschap en transparantie.*

3. Zet betaalbaarheid centraal
Nederland moet het Deense model volgen. In Denemarken is het winststreven heel scherp ingeperkt (*not-for-profit*). Dat geeft bewoners vertrouwen. Bovendien worden de efficiëntie en kosten van alle warmtebedrijven met een landelijke openbare benchmark getoetst.

4. Speel in op wensen voor verduurzaming en maak integrale oplossingen aantrekkelijk
Een warmtewet die toekomstgericht is, versterkt het belang van zowel warmtebedrijven als bewoners om te verduurzamen. Dat biedt ontwikkelruimte voor integrale benaderingen van verwarming, koeling, woningverbetering, duurzame opwek, en terugdringen van CO₂-emissies, NO_x en fijnstof. Warmtenetten op basis van lage-temperatuur-warmtebronnen hebben daarvoor veel meer potentie dan hoge-temperatuur-warmtenetten.

5. Stuur niet op zo groot mogelijke warmtekavels
Het wordt aan gemeenten overgelaten om de kavelgrootte vast te stellen, maar in de uitwerking van het wetsvoorstel wordt gestuurd op zo groot mogelijke warmtekavels.

6. Verhef integrale ketenverantwoordelijkheid niet tot norm
Het wetsvoorstel stuurt aan op een geïntegreerd warmtebedrijf en integrale aansturing van de warmteketen (productie, levering en distributie). Daarmee wordt de bestaande praktijk tot norm verklaard voor de toekomst. Zo wordt markttoegang onthouden aan energiecoöperaties, nieuwe innovatieve spelers op de warmtemarkt en ook aan netbeheerders.

7. Beperk het exclusieve exploitatierecht

Het wetsvoorstel stelt een termijn aan het exclusieve exploitatierecht voor 20 tot 30 jaar voor het aangewezen warmtebedrijf. Als de aanwijzingsperiode wordt beperkt tot 15 jaar, namelijk de periode die nodig is voor de warmteproductie en de warmtelevering, krijgen ook andere bedrijven en een lokaal warmteschap het recht om mee te dingen.

Stand van zaken lobby

- Minister Jetten (Klimaat en Energie) heeft de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening in een kamerbrief.
- De kamerbrief is door de expertgroep Warmtewet van Energie Samen geanalyseerd. Als reactie op de kamerbrief is een notitie opgesteld. In gesprekken met EZK zullen we onze zorgpunten adresseren.

Relevante documenten

- [Kamerbrief over voortgang Wet collectieve warmtevoorziening \(pdf\)](#)
- [Reactie consultatie Warmtewet 2.0: 3 kansen tot verbetering \(webpagina\)](#)
- [20200731 Reactie consultatie Warmtewet Energie Samen \(pdf\)](#)
- [Video 'Het warmteschap' \(YouTube\)](#)

2.2 Nationale subsidieregeling warmtenetten

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) werkt aan een subsidieregeling voor de investering in de aanleg van warmtenetten. Er wordt hier zowel gekeken naar subsidie, als naar de mogelijkheid voor een aanvullende regeling gericht op het volloopprijs (het risico dat de vraag achterblijft bij de afzet zoals verwacht bij het nemen van het investeringsbesluit), in de vorm van een garantieregeling of een achtergestelde lening.

EZK heeft Energie Samen gevraagd een reactie te geven op het rapport Ontwikkeling instrumentarium warmte o.b.v. casussen van Berenschot. Energie Samen heeft een consultatie geschreven over het rapport. Vervolgens zijn we over onze standpunten in gesprek geweest met EZK en RVO.

Standpunt Energie Samen

Het rapport is niet representatief voor de businesscases van lokale, duurzame energiecoöperaties. Het is daarvoor te veel gebaseerd op de kostenstructuur van traditionele warmtebedrijven. Deze projecten zijn het laaghangend fruit uit de sector, zoals de projecten in de Startmotor voor corporatiewoningen. Bewonersinitiatieven hebben geen keuze waar ze hun project starten. Bewoners willen een aardgasvrije oplossing in hun buurt. Bovendien bevindt zich onder de bewonersinitiatieven een veel grotere diversiteit aan projecten. Dat wordt in het rapport genegeerd. We vinden het onverstandig om een subsidieregeling op te zetten op basis van deze onvolledige analyse.

Stand van zaken lobby

- Energie Samen heeft een consultatie geschreven over het rapport.
- Vervolgens gaan we met EZK en RVO in gesprek over onze standpunten.

2.3 Consultatie besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie

De komende 30 jaar gaan woningen van het gas af, geleidelijk en gefaseerd, door middel van een wijkgerichte aanpak. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten daarbij de regierol krijgen. Het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie is een uitwerking van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Met dit besluit wordt de bevoegdheid uitgewerkt voor gemeenten om wijken van het gas af te krijgen.

Dit besluit bevat onder meer de vereisten aan een warmteprogramma (eerder: transitievisie warmte) en het omgevingsplan onder de Omgevingswet. In dit besluit is ook een deel van de waarborgen horend bij de aanwijsbevoegdheid juridisch verankerd, zoals een redelijke termijn en betaalbaarheid.

Energie Samen heeft gereageerd op het concept Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Dit op basis van de ervaringen van onze leden die samen met andere bewoners actief zijn om hun wijk aardgasvrij te maken. We pleiten ervoor om bewoners in een vroeg stadium te betrekken en zelf beslissingsbevoegdheid te geven over hun leefomgeving. Dit zorgt voor acceptatie en draagvlak voor de plannen. Daarvoor doen we een aantal concrete voorstellen.

Standpunt Energie Samen

We zien in de voorliggende voorstellen een groot risico voor de vertraging van de warmtetransitie door bewoners die rechtmatig hun belang via juridische wegen zullen beschermen. We stellen daarom voor om participatie en de beslissingsbevoegdheden van bewoners in de voorstellen beter te borgen. Zonder een bottom-up-energietransitie van, voor en door bewoners is het risico op forse tegenstand van bewoners groot.

We stellen een aantal verbeteringen voor:

- Laat deze nieuwe gemeentelijke instrumenten hand-in-hand gaan met de opzet van regionale dienstencentra waarin gemeenten en bewoners vertegenwoordigd zijn en die de juiste ondersteuning kunnen bieden.
- Voeg de definitie van hernieuwbare energiegemeenschappen toe aan het Besluit gemeentelijke instrumenten zodat de beslissingsbevoegdheid van de wijk mogelijk wordt gemaakt door een energiegemeenschap.
- Bouw een mogelijkheid in dat bewonersinitiatieven, in afwijking op de warmteprogramma's, eerder aan de slag kunnen gaan met het aardgasvrij maken van hun wijk dan de top-down-planning aangeeft.
- Leg de besluitvorming ter goedkeuring van de plannen in de wijk bij de bewoners zelf. Hiervoor worden collectieve besluitvormingsorganen opgericht. Dit kan een vereniging of coöperatie zijn die democratisch (één persoon, één stem) georganiseerd is.
- Neem als voorwaarde voor het warmteprogramma op dat tenminste 70% van de wijkbewoners via collectieve besluitvorming hun goedkeuring geven.
- Voorkom lange bezwaarprocedures via de Algemene wet bestuursrecht tegen zo'n collectief wijkbesluit door in het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie een verkorte bezwaarprocedure op te nemen.
- Geef concessies voor een warmtebedrijf pas uit wanneer het hele plan, inclusief de tarieven, bekend is.
- Behandel gebouweigenaren die niet voor het voorkeursalternatief van de gemeente kiezen als een onafhankelijke gelijkwaardige partij.
- Maak duidelijk dat gemeenten zeer spaarzaam moeten omgaan met de mogelijkheid van handhaving.

Stand van zaken lobby

- Energie Samen heeft een consultatie geschreven. Onze volledige consultatiereactie ([download pdf](#)).

Relevante documenten

- [Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie \(Overheid.nl\)](#)
- [Reactie consultatie Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie \(PDF\)](#)

3. Netcongestie

Door het toenemende aanbod van hernieuwbare energie worden netverzwaring en efficiënt netgebruik steeds belangrijkere thema's. Duidelijk is inmiddels dat de netbeheerders in sommige gebieden capaciteitstekorten niet op tijd zullen kunnen voorkomen. Ze kunnen het tempo van de energietransitie niet bijbenen en hebben te weinig mensen. Dit kan ertoe leiden dat hernieuwbare energiedoelstellingen niet tijdig worden gehaald.

Met efficiënt netgebruik bedoelen we alle maatregelen die bijdragen aan de afstemming van vraag en aanbod van hernieuwbare stroom, om plaatselijke congestie van het elektriciteitsnet te voorkomen. Met efficiënt netgebruik bijdragen aan een betere benutting van het elektriciteitssysteem is daarom ook een taak voor de energiecoöperaties.

Standpunten Energie Samen

1. Leg veel meer elektriciteitsnetten aan: verzwaren en uitbreiden

Om de energietransitie mogelijk te maken moeten er nog veel meer windturbines en zonnepanelen bijkomen. Dan moeten netbeheerders het dreigende netcapaciteitstekort wel oplossen: er is veel meer elektriciteitsinfrastructuur nodig. De Rijksoverheid, de ACM en de netbeheerders dienen daarbij zorg te dragen voor een logische, rechtvaardige volgorde van verzwaren van de netten in de congestiegebieden.

2. Sluit meer zon en wind aan bij dezelfde netcapaciteit

De netten moeten dus majeur uitgebreid worden, maar dat betekent niet dat elke duurzame productie-installatie voor de volledige piekcapaciteit moet worden aangesloten. Door cablepooling, onderdimensionering van de aansluiting, schakelbare omvormers, vraagrespons, opslag en conversie kunnen meer windturbines en zonnepanelen aangesloten worden bij dezelfde netcapaciteit.

3. Verlicht het netcapaciteitstekort op korte termijn

Gedurende de periode dat er verzwaaard wordt, kan het netcapaciteitstekort worden verlicht door:

- de storingsreserve te benutten;
- congestiemanagement toe te passen ('vergoed terugregelen');
- de expertise en het arbeidspotentieel in de energiesector te benutten;
- initiatiefnemers tegemoet te komen die al een subsidiebeschikking hebben, maar door factoren buiten hun invloed niet op tijd aangesloten kunnen worden;
- convenanten op te stellen waarin netbeheerders en netgebruikers afspraken maken over efficiënter netgebruik.

4. Versnel de elektrificatie van de vraag

Veel meer lokaal verbruik van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit versnelt de energietransitie en zorgt voor een betere benutting van het elektriciteitsnet. Dit vraagt om energiebeleid waarin versterkt ingezet wordt op elektrificatie van de vraag, door hernieuwbare elektriciteit als energiebron goedkoper te maken dan fossiele bronnen.

5. Benut het potentieel van energiegemeenschappen om netcongestie te verminderen

Energiegemeenschappen zijn in staat om in te spelen op netcongestie in hun directe omgeving, door slim om te gaan met de afnameprofielen van hun leden en met hun productiemiddelen voor warmte en elektriciteit. Daarmee kan het lokale elektriciteitstransport worden verminderd. Hiervoor dienen extra mogelijkheden te worden gecreëerd in de Nederlandse wet- en regelgeving, in lijn met de Europese ambities.

Stand van zaken lobby

- Leon Straathof is voor de lobby op bovenstaande punten actief in verschillende werkgroepen en commissies van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Holland Solar, netbeheerders en Autoriteit Consument & Markt (ACM).

Relevante documenten

- [Een praktische handreiking over systeemintegratie \(pdf\)](#)
- [Systeemintegratie: slimme energiecombinaties \(webpagina\)](#)
- [White paper slim energie delen \(pdf\)](#)

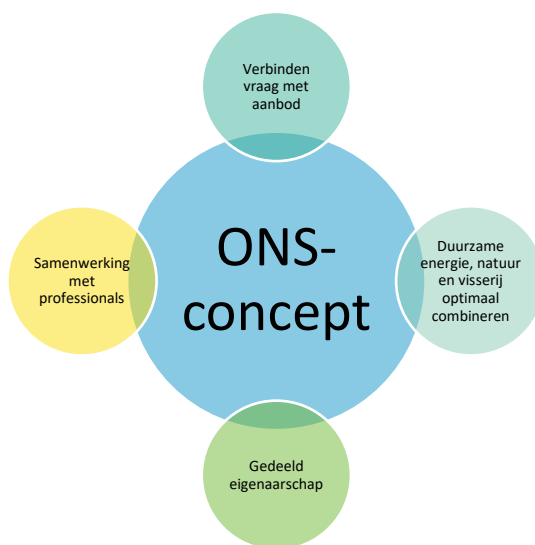
4. Wind op zee

Windenergie afkomstig van de Noordzee kan de burgers en bedrijven van Nederland zekerheid bieden over levering van energie tegen een stabiele en betaalbare prijs. Het coöperatieve model is bij uitstek geschikt om de energie van de Noordzee beschikbaar te maken voor de burgers en bedrijven van Nederland. De Nederlandse overheid moet haar tenderprocedure en/of tendercriteria dus zo wijzigen dat burgers en bedrijven, verenigd in coöperaties volwaardig mee kunnen doen.

Er zijn al goede voorbeelden in Europa, zoals:

- Windpark Middelgronden (40 MW), bij Kopenhagen,
- België: burgerparticipatie heeft een wettelijke plek in de tenders voor wind op zee.

Onze doelstelling is het ontwikkelen en exploiteren van coöperatieve windenergieprojecten op zee gebaseerd op het ONS (Onze Noordzee Stroom) - concept.:

Figuur 2: De vier pijlers van het ONS concept

Standpunt Energie Samen

Wanneer we toegang tot de energie van de Noordzee willen creëren voor burgers en bedrijven van Nederland middels coöperatieve samenwerkingen zien we vier opties die we graag samen met het ministerie van Economische Zaken nader onderzoeken. Deze opties verschillen van elkaar in de mate waarin wordt ingegrepen in de bestaande systematiek. De eerste optie kan binnen de huidige wettelijke kaders worden doorgevoerd, maar heeft als nadeel dat coöperatieve samenwerkingen misschien nog onvoldoende kans krijgen. De vierde optie betreft een zeer fundamentele aanpassing. Optie 2 en 3 liggen daar tussenin.

1. Gebruikelijke tender met aangepaste criteria

In deze optie kan er op de gebruikelijke manier worden getenderd, alleen moeten de tendercriteria aangepast worden ten opzichte van de huidige situatie. De tendercriteria moeten namelijk (coöperatief georganiseerd) eigendom en zeggenschap van eindgebruikers van energie belonen en borgen dat de energie die wordt opgewekt tegen betaalbare prijzen toegankelijk is voor alle burgers en bedrijven van Nederland. Daarnaast moeten ook andere maatschappelijke criteria (natuurinclusief, meervoudig ruimtegebruik) voldoende nadruk krijgen in de tendercriteria, zodat op meer vlakken een voordeel ontstaat voor coöperatief georganiseerd eigendom.

2. Regulier tenderen, maar een deel van het windpark in coöperatief eigendom brengen

In deze optie wordt het tenderen van de bouw en exploitatie van het windpark op zee op de bestaande manier uitgevoerd. De overheid bepaalt echter dat een percentage van het eigendom van het windpark (denk aan 20%), wordt toegewezen aan een coöperatie van burgers en eventueel andere afnemers van energie. De voorwaarden van deelnemen en de hoogte van de investering c.q. het aandeel zijn vooraf bekend en onderhandeld met EZK. De partij die de tender wint en deze coöperatie zetten na de tender de vooraf vastgestelde afspraken om in een onderlinge samenwerking. Punt van aandacht is hoe om te gaan met stroomverkoop. Wellicht is als onderdeel van de vooraf onderhandelde afspraken duidelijk dat de coöperatie kan beschikken over een deel van de stroom en hiervoor zelf een PPA kan sluiten. Een andere mogelijkheid is dat er bepaalde voorwaarden aan de te sluiten PPA worden gesteld of dat de coöperatie medezeggenschap krijgt over de stroomverkoop.

3. Lostrekken van de bouw en de verkoop van de energie uit de windparken op zee

In deze opzet wordt de verkoop van energie uit de windparken losgetrokken van ontwerp, bouw en onderhoud ervan. Zo wordt voorkomen dat, ten behoeve van een zo zeker mogelijke realisatie van het windpark en een beperkt financieel bod, een afhankelijkheid wordt gecreëerd voor tenminste 30 jaar van de winnende bedrijven, een periode waarin het deze bedrijven vrijstaat ongemaximeerde winsten te behalen op deze windparken.

In feite is dit een volgende stap in de trend van de afgelopen jaren waarin de Nederlandse overheid met succes de kosten van windenergie op zee steeds verder heeft verlaagd, door zelf een grotere rol te spelen bij de realisatie van de windparken (bijvoorbeeld doordat de overheid zelf de vergunningen regelt, alle benodigde onderzoeken uitvoert, en de netaansluiting zelf (gedelegeerd bij TenneT) realiseert).

4. Een publiek-coöperatieve samenwerking wordt eigenaar

In deze opzet wordt eerst een publiek-coöperatieve samenwerking gevormd die eigenaar wordt van het te bouwen windpark en de stroom er van afneemt tegen kostprijs+. Vervolgens tendert deze samenwerking het ontwerp, de bouw en het onderhoud van het windpark aan private partijen. Dit kan gewoon gebeuren volgens wijze waarop wegen en andere infrastructuur aanbesteed wordt (via Design, Build & Maintain contracten) en is in feite ook een voorzetting van de huidige tendersystematiek.

Stand van zaken lobby

- Samen met Windunie zijn we een lobby gestart bij het ministerie van Economische Zaken voor een wijziging in de tenderprocedure en/of tendercriteria voor wind op zee.
- Er wordt samengewerkt in de lobby op Europees niveau om burgerparticipatie belangrijker te maken in de tenders voor wind op zee.

Relevante documenten

- [Windpark Middelgronden \(website\)](#)
- [Lancering Burgerwind op Zee \(België, webpagina\)](#)

Colofon

Contact

Ries.verhoeven@energiesamen.nu
www.energiesamen.nu

Auteurs

Tammo Hoekstra
Ries Verhoeven

